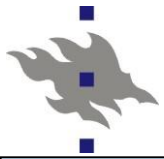

Tietoliikenteen perusteet

Tietokoneverkot ja **Internet**

Kurose, Ross: Ch 1

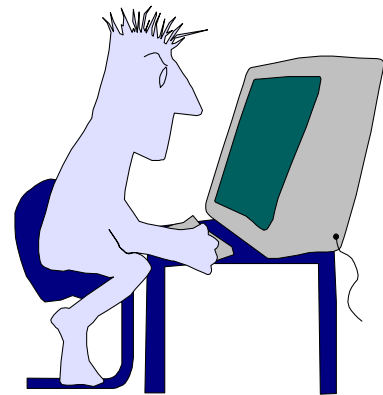

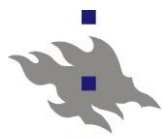
Sisältöä

- n Internet
- n Verkon reunalla:
  - n asiakkaat ja palvelimet,
  - n yhteydetön ja yhteydellinen palvelu
- n Verkon sisällä
  - n Piirikytkentäinen, pakettikytkentäinen verkko
  - n Datasähkeverkko, virtuaalipiiriverkko
- n Pääsy Internetiin, fyysinen media
- n Viivytykset ja katoamiset siirrossa
  - n Mitä viipeitä? Miksi dataa katoaa
- n Protokolla ja protokollapino
  - n Kerrosarkkitehtuuri
  - n Internet-protokollapino: kerrokset ja sanomat
- n Internetin uhista

Oppimistavoitteet:

- Perusterminologiaa tutuksi
- Yleiskuva Internetistä
  - rakenne
  - toiminnallisuus
- Internetin protokollapino ja sen eri kerrosten tehtävät

Tietoliikenteen perusteet

Internet

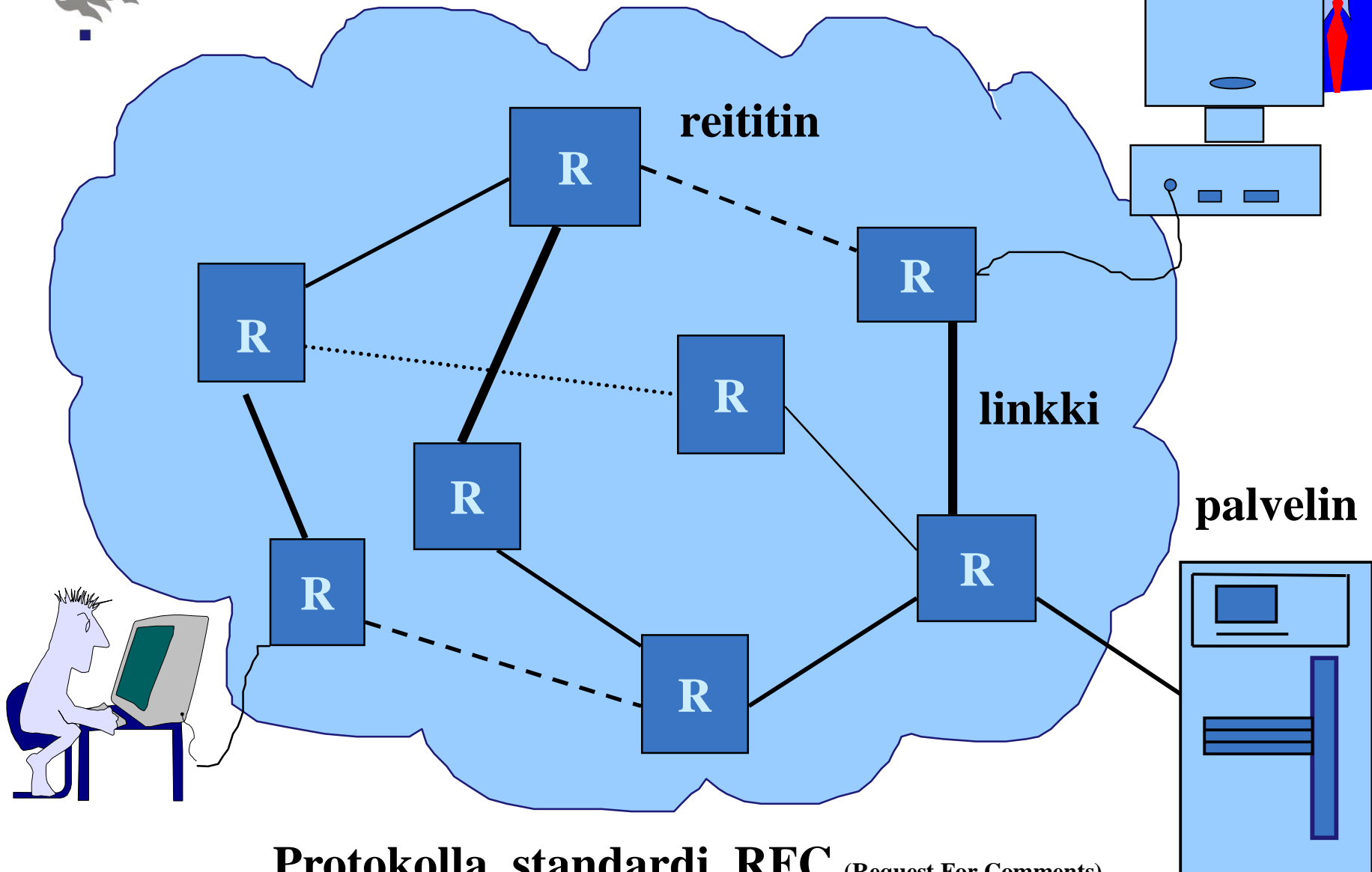
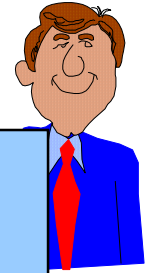
Osittaisia kuvia Internetistä:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d2/Internet_map_1024.jpg

<http://www.cheswick.com/ches/map/gallery/isp-ss.gif>

Verkon komponentteja

Isäntäkone (host)

Protokolla, standardi, RFC (Request For Comments)

Internetin rakenneosat

n Miljoonia koneita

n isäntäkoneita (host, end system)

- työasemia (workstation), palvelinkoneita (server)
- mobiililaitteita, erilaisia tunnistimia, kameroita, autoja, ...
- Suorittavat hajautettuja sovelluksia

n Pakettikytkimiä: siirtävät dataa paketteina eli pieninä lohkoina (reititin (router), linkkitason kytkin (link-level switch))

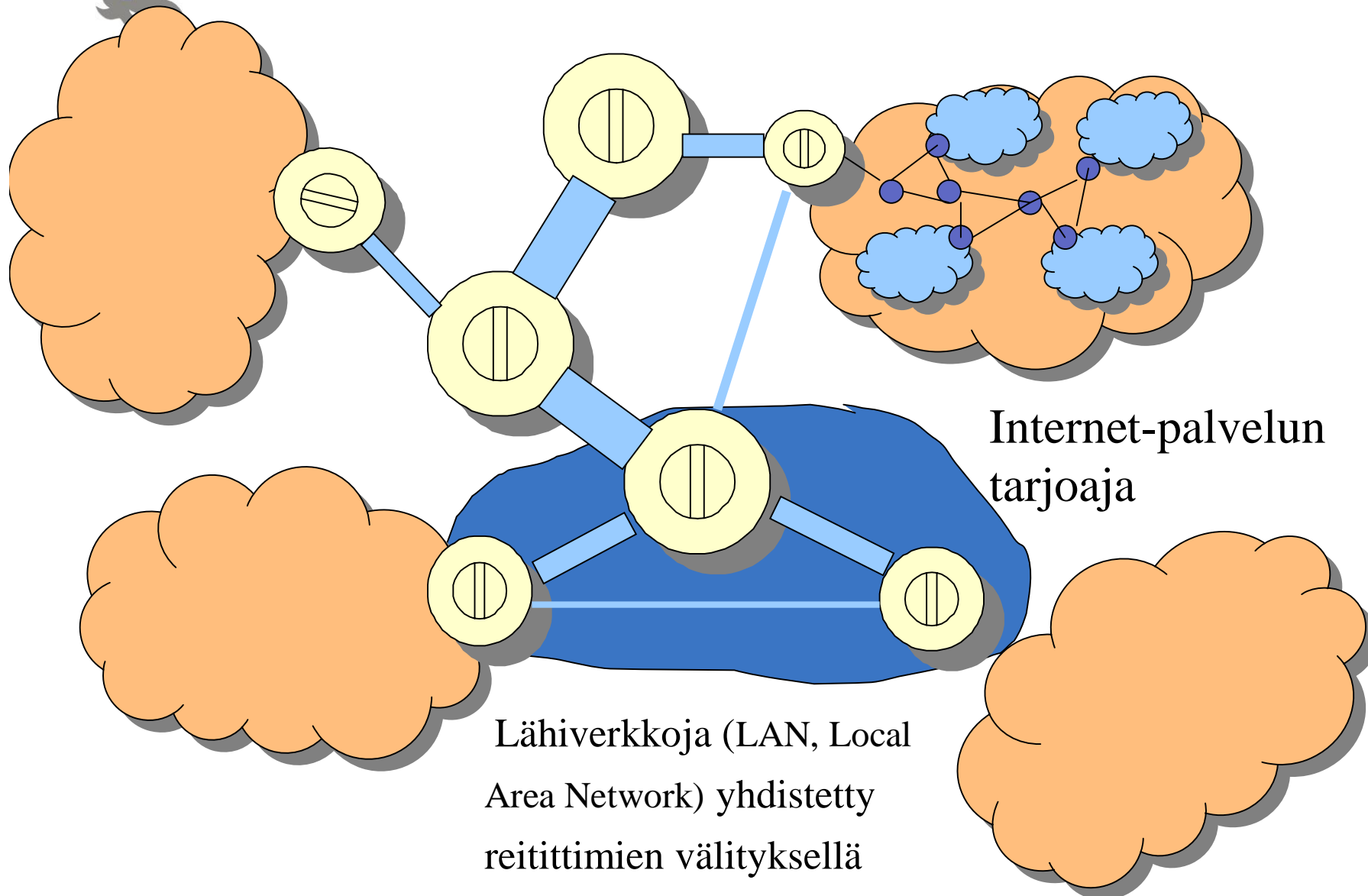
- Välittävät sovellusten sanomia koneiden välillä

n Tietoliikennelinkkejä

n erilaisia siirtomedioita

- Optinen kuitu, kuparijohto, koaksiaalikaapeli, elektromagneettiset aallot (radio, intrapuna, satelliitti)
- Siirtonopeus (transmission rate) bittiä sekunnissa (bps)

■ **Internet = verkkojen verkko** (löyhää hierarkiaa)

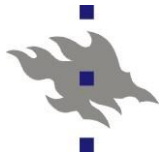
Internet:

1969: 4 konetta (ARPAnet)
1972: 30 konetta, sähköposti
1979: 200 konetta
1985: 2000 konetta (1983: TCP/IP)
1989: 160 000 konetta (1989-91: Web)
1995: 6 miljoonaa konetta
1998: 37 miljoonaa konetta
2002: 162 miljoonaa konetta
2003: 233 miljoonaa konetta
2006: **450 miljoonaa konetta**
2008: **1464 miljoonaa käyttäjää**
yli 20% maailman väestöstä

<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

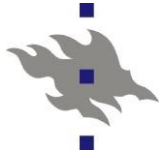
73,6 % Pohjois-Amerikassa;
5,3 % Afrikassa

Internet

- n Julkinen Internet vs. rajattu **intranet** ja **extranet**
- n Sovellukset voivat lähettää sanomia verkon välityksellä toisilleen
  - n **yhteydellinen** (connection-oriented) **palvelu** / **yhteydetön** (connectionless) **palvelu**
    - Yhteydellinen: Yhteyden muodostus – yhteyden käyttö – yhteyden purku (~puhelu)
    - Yhteydetön: yhteyden käyttö (~posti)
  - n **luotettava** (reliable) (= pyrkii estämään, havaitsemaan ja paikkaamaan virheet) / **epäluotettava** (unreliable) (= 'hälläväliä')
- n **Internetissä**: yhteydellinen = luotettava, yhteydetön = epäluotettava
  - n **TCP**-protokolla => yhteydellinen ja luotettava
  - n **UDP**-protokolla => yhteydetön ja epäluotettava

Tietoliikenteen perusteet

Verkon reunoilla, päästä päähän

(network edge)

Verkon reunoilla

Isäntäkoneet

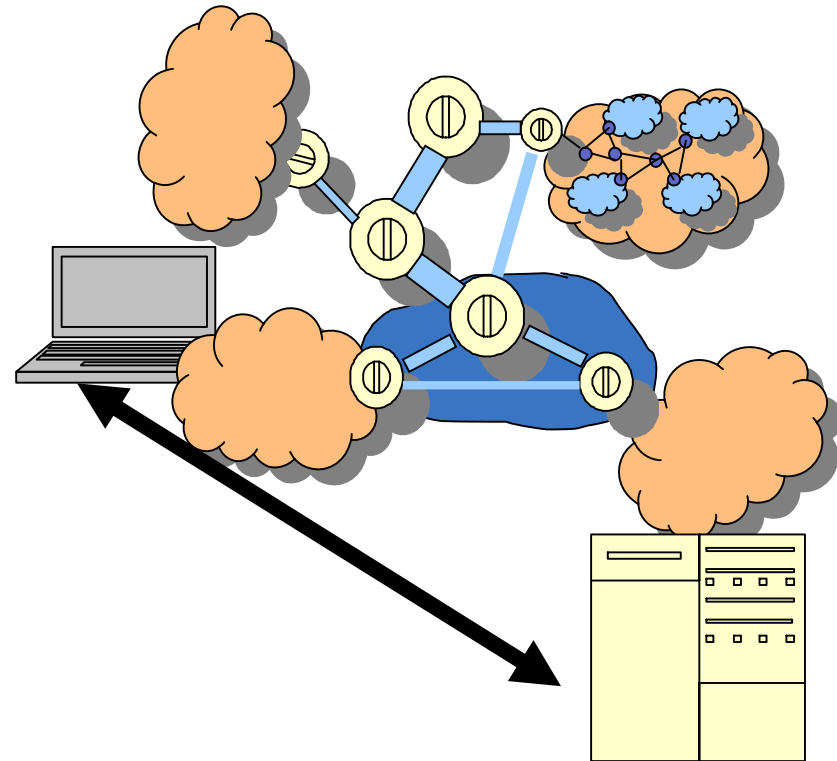
suorittavat hajautettuja sovelluksia
(sähköposti, verkkosamoilu,
Messenger,...)
ovat verkon reunalla

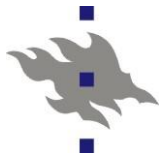
Asiakas/palvelija-malli

pyyntö-vastaus-protokolla
www-selain / www-palvelin, postisovellus / postipalvelija, ...

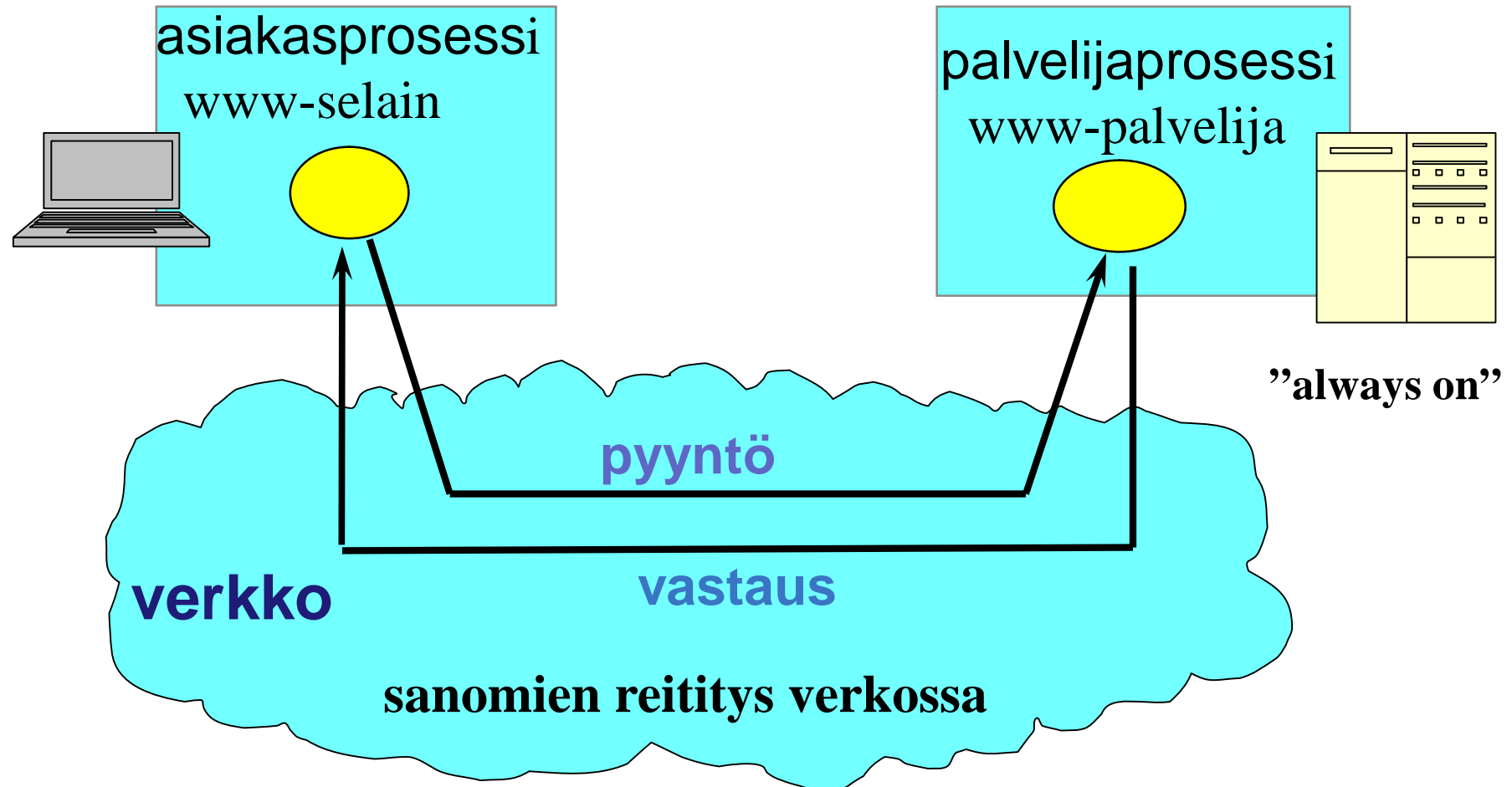
Vertaistoimijamalli (peer-to-peer, P2P)

isäntäkone sekä asiakkaana että palvelijana
Napster, Gnutella, KaZaA (FastTrack), EDonkey, eMule,
BitTorrent, Mute, ...
Internet-puhelin: Skype

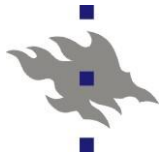

Asiakas-palvelija-malli

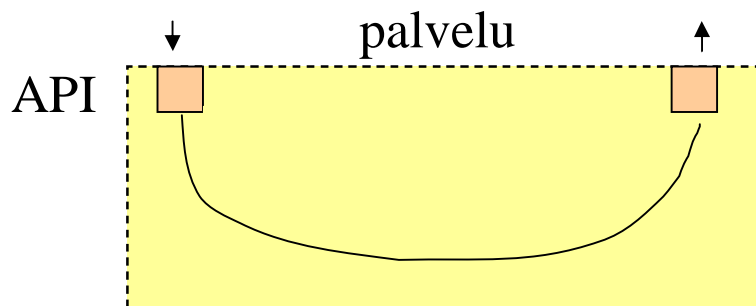

Oikea kone, oikea prosessi

Palvelu vs. protokolla

- n **Palvelu**: joukko toimintoja, jotka ovat käytettävissä
  - n Internetin kuljetuspalvelu, API = miten ohjelma pääsee käyttämään Internetin infrastruktuurin palveluja
  - n ~ postin kuljetuspalvelu: kirje postilaatikkoon
- n **Protokolla**: säännöt, jotka määräävät, miten sanomia vaihdetaan palvelun toteuttamiseksi
  - n Sanomien muoto, sanomien järjestys, ..
  - n Päästä-päähän-protokolla (end-to-end) (sovelluksen prosessilta toisen sovelluksen prosessille)

Tietoliikenteen perusteet

Verkon syövereissä, reititys

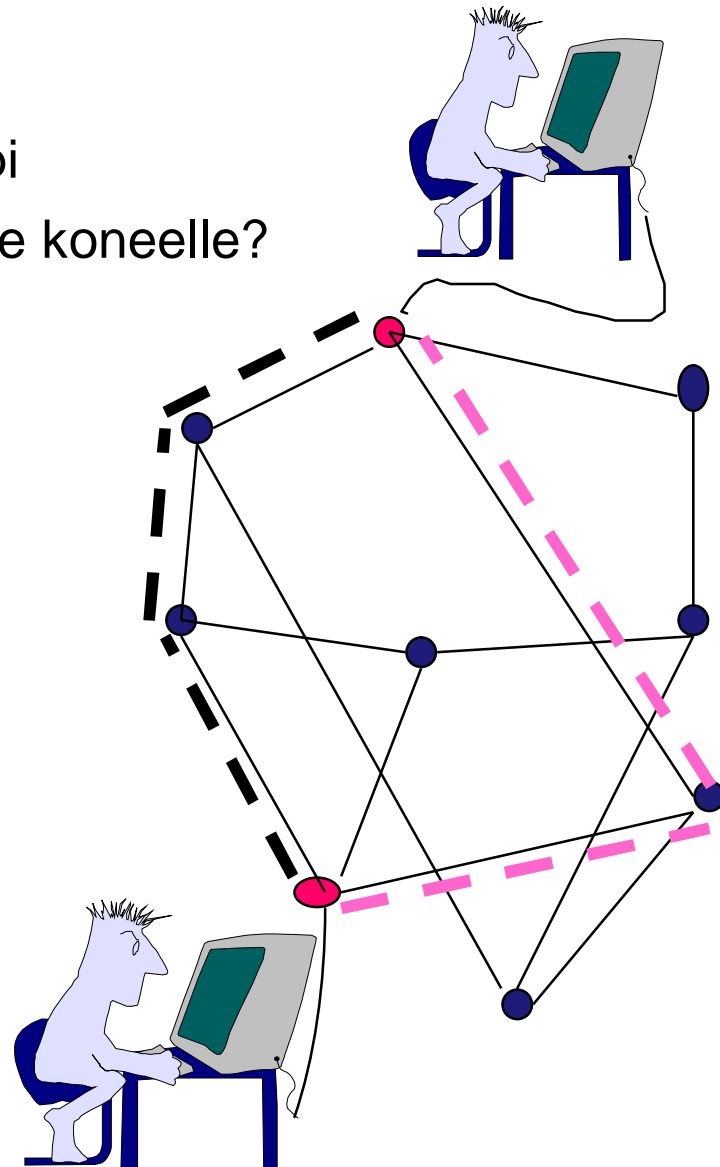
(network core)

Reitittimet, reititys

- n Miten sanoma kuljetetaan verkon läpi lähettävältä koneelta vastaanottavalle koneelle?
- n Verkkojen verkko, verkot on yhdistetty reitittimillä!

Piirikytkentä: varaa ensin linkit, joita pitkin kaikki data kulkee

Pakettikytkentä: kuljeta data verkossa pieninä paketteina ja reititä kukin paketti itsenäisesti

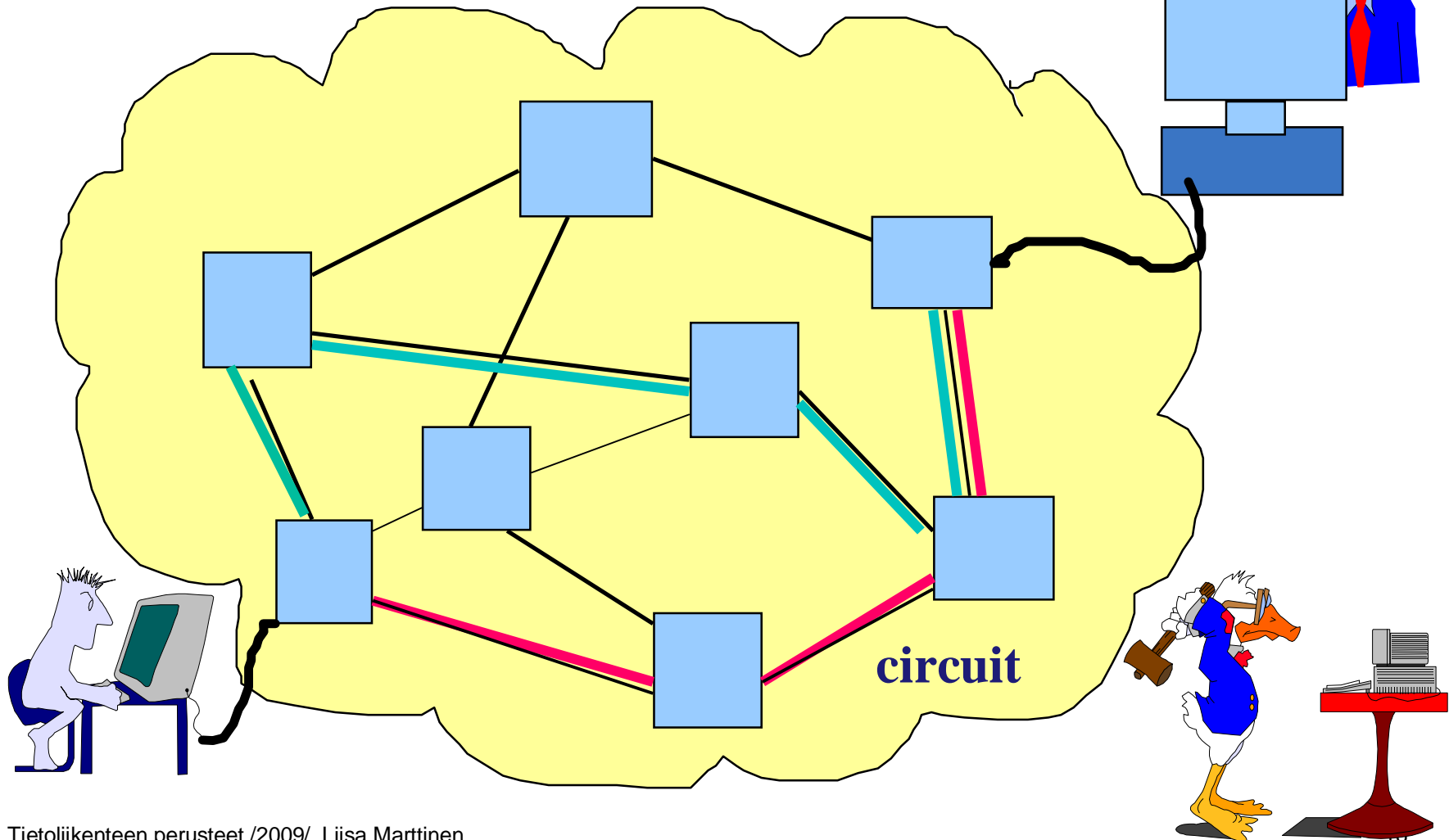
Piirikytkentä (circuit switching)

- n Varaa yhteydelle omat resurssit päästä-päähän koko yhteyden ajaksi
  - n Varataan puskurit, linjakapasiteetti
  - n Yhteydenmuodostus ("call")
  - n Yhteydenpurku ("shutdown")
- n Resurssit varattuna, vaikka niitä ei käytettäisi
- n Takaa tasainen nopeuden
  - n puhelinverkko

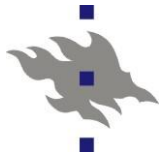
virt: vesipisteiden yhdistäminen
letkuilla ja veden valutus

Piirikytkentäinen verkko

- ensin varataan resurssit yhteyttä varten
- sitten koko datan siirto yhteyttä pitkin
- vapautetaan resurssit

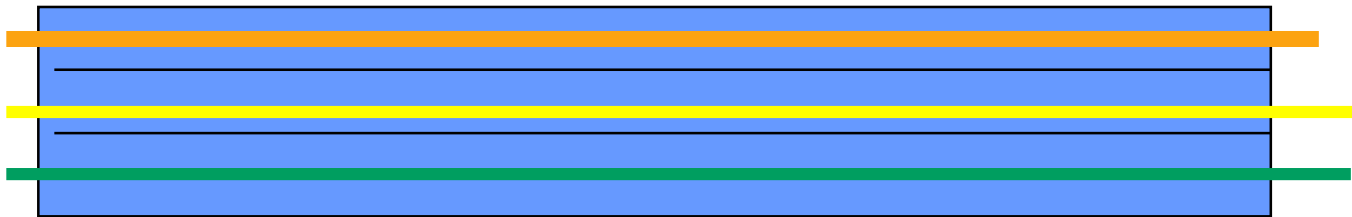

Piirikytkentä: kanavointi (multiplexing)

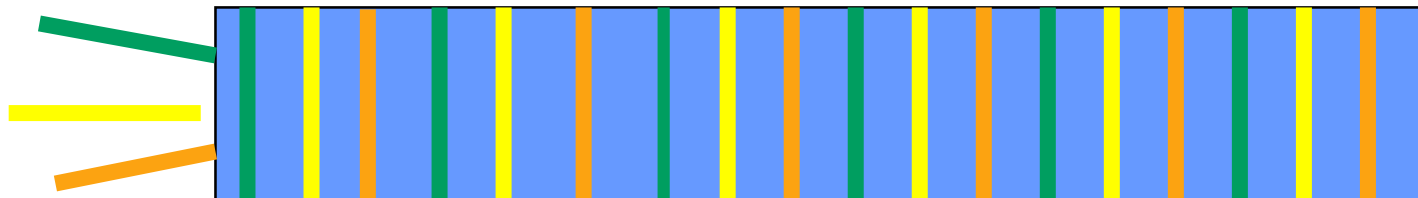
Linkille on limitetty usean yhteyden sanomia

Taajuusjako, FDM (frequency-division multiplexing)

linkin kaistanleveys (taajuudet) jaettu käyttäjien kesken

Aikajako, TDM (time-division multiplexing) jokainen saa käyttöönsä koko kaistanleveyden tietyn aikajakson ajaksi

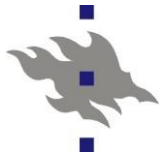
Siirtonopeus, siirtoaika

n Siirtonopeus

- n miten nopeasti dataa lähetetään (bittejä generoidaan) linjalle
- n Montako bittiä per aikayksikkö lähetetään
- n bps = bittejä sekunnissa

n Siirtoaika

- n kauanko datamäärän lähettäminen linkille kestää
(s.e. viimeinenkin bitti on lähetetty linkille)
- n Esim. 10 Mb dataa ja siirtonopeus on 1 Mbs => siirtoaika =
10 sekuntia

Kauanko kestää ...

n Kauanko kestää lähettää

640 Kbitin tiedosto

piirikytkentäistä verkkoa käyttäen, kun

linjan siirtonopeus on 1.536 Mbps

ja linjalla käytetään TDM:ää, jossa on

24 aikaviipaletta (eli 24 käyttäjää)

ja yhteyden muodostamiseen kuluu

500 ms?

▪ Ratkaistaan

▭ Yhdelle yhteydelle on käytössä

$$1.536 \text{ Mbps}/24 = 64 \text{ kbps}$$

joten siirtoon kuluu

$$640 \text{ Kb}/64 \text{ Kbps} = 10 \text{ s}$$

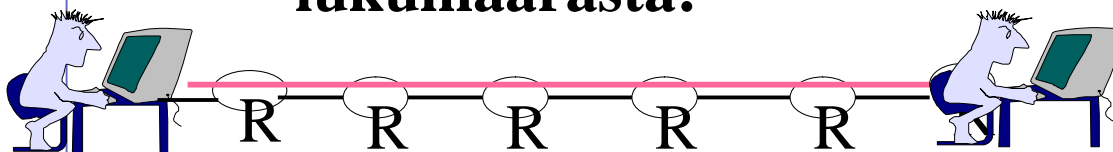
Kun yhteyspiirin muodostus vie

$$0.5 \text{ s}$$

niin aikaa kuluu yhteensä

$$10.5 \text{ s.}$$

Huom! Aika ei riipu välissä olevien linkkien lukumäärästä!

Pakettikytkentä (packet switching)

n Jaa data paketeiksi ja lähetä paketti kerrallaan verkkoon

n Ei varata resursseja eikä siis reittiä etukäteen,

- Varaus tarvittaessa (on-demand)
- Tilastollinen kanavointi (Statistical multiplexing)

vaan jokainen paketti reititetään erikseen => paketit voivat kulkea eri reittejä lähettäjältä vastaanottajalle

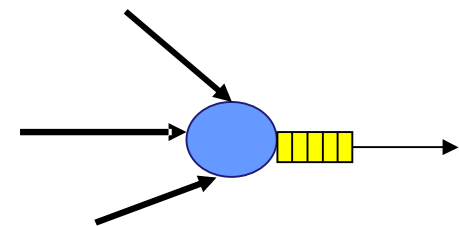
n **Etappivälitys** (store and forward) = paketti vastaanotetaan kokonaan ja vasta sitten lähetetään eteenpäin

n Koko linkin kapasiteetti siirrettävälle paketille

n Yhteenlaskettu siirtotarve voi ylittää lähtevän linjan siirtonopeuden

n Paketti joutuu odottamaan vuoroaan reitittimen muistissa

n **Ruuhka** (congestion) => jopa paketin häviäminen

Pakettikytkentä

n Reititin vastaanottaa koko paketin ennenkuin lähettää sen seuraavan linkin yli (hop)

n Reitittimessä taulukko => mihin linkkiin kukin kohdeosoite on ohjattava

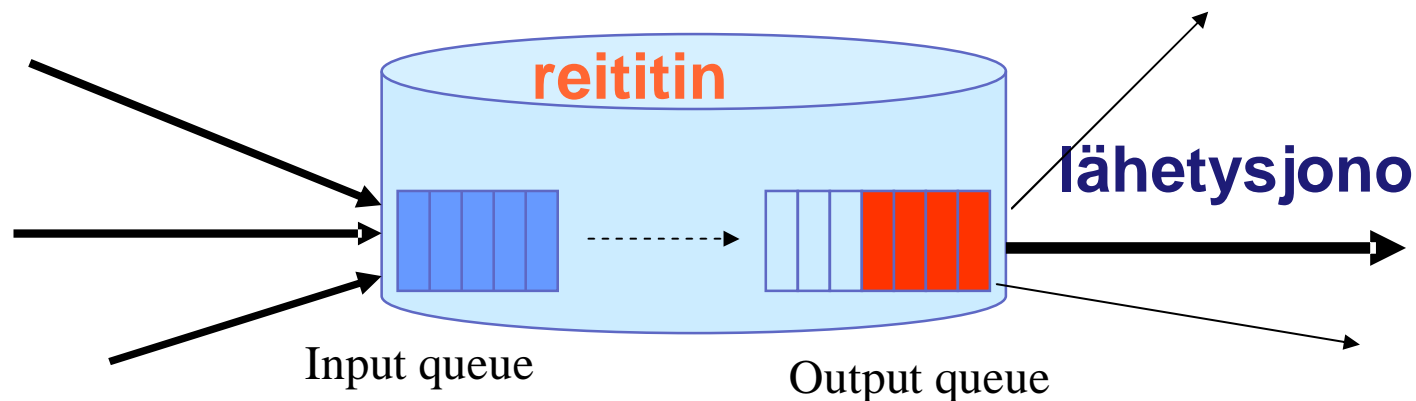
- Reititysprotokollat laskevat parhaat reitit ja päivittävät taulukkoa

n Paketin siirtoaika = L/R , L = paketin koko bitteinä

R = lähtölinkin siirtonopeus

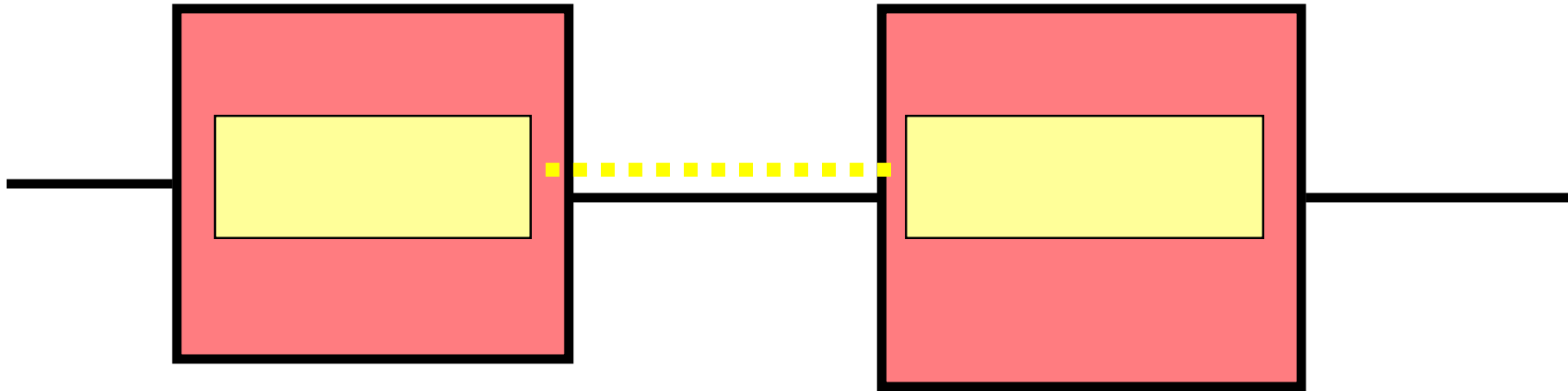
n Reitittimessä mahdollisesti **jonotusviivettä** (queuing delay)

n paketti joutuu odottamaan, koska reititin lähettää linkille muita paketteja

etappivälitteinen

■ ■ ■ Kauanko kestää...

n Kauanko kestää lähettää

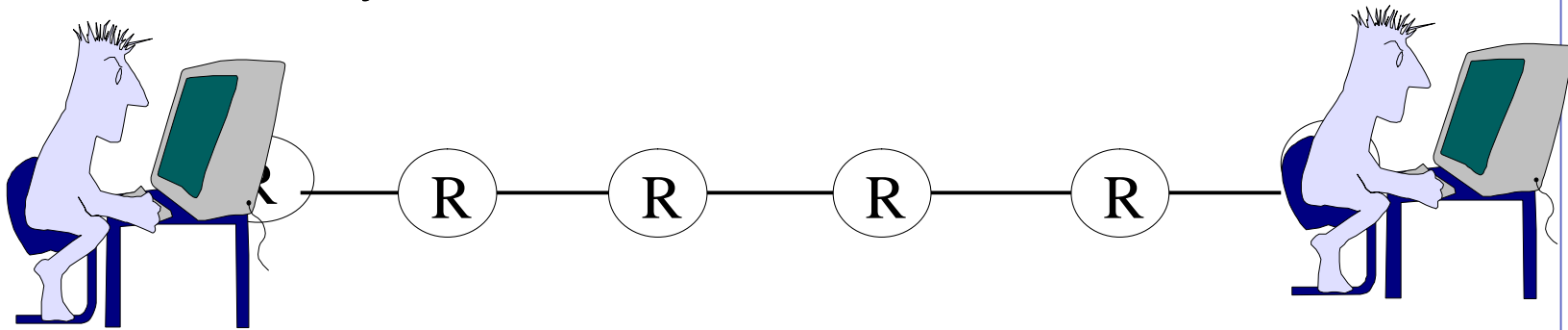
yksi 4 Kb:n paketti

pakettikytkentäisessä verkossa, jossa

linkin siirtonopeus on 1 Mbps

ja paketti kulkee

5 linkin yli

Ratkaistaan:

n siirtoaika yhdellä linkillä on

$$4 \text{ Kb} / 1000 \text{ Kb/s} = 0.004 \text{ s} = 4 \text{ ms}$$

joten siirto 5 linkin yli

$$5 * 4 \text{ ms} = 20 \text{ ms}$$

n Ei ole otettu huomioon

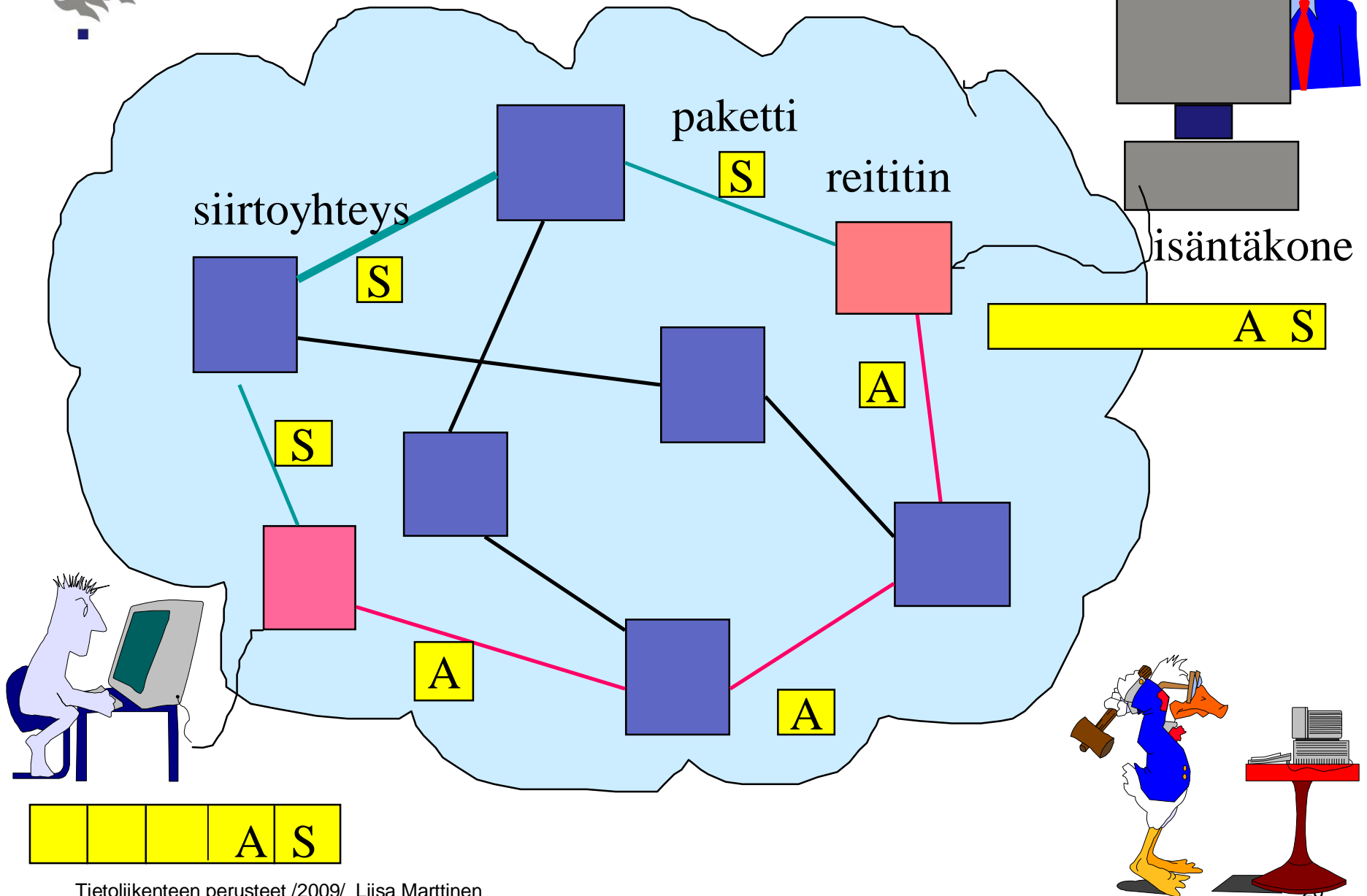
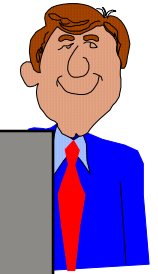
etenemisviivettä (= signaalin etenemiseen

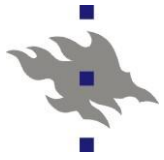
johtimessa tai ilmassa kuluva aika) **eikä**

mahdollisia **jonotusviipeitä.**

Miksei?

Pakettivälitteinen tiedonsiirtoverkko

Etenemisviive (propagation delay)

n Miten nopeasti bitit (signaalit) etenevät siirtomediassa

n mediasta riippuen noin $2/3$ valonnopeudesta , joka on ~ 300.000 km/s

- Tyhjiössä valonnopeus on $299.795.458$ m/s.

n riippuu etäisyydestä ja hieman siirtomediasta

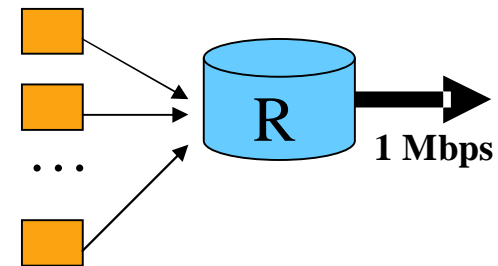
n merkitystä etenkin satelliittilinkeillä, myös mannerten välisissä yhteyksissä

n Valonnopeus on kattonopeus kaikelle viestiliikenteelle

Tehokkuudesta

Esimerkki

Käyttäjät käyttävät yhteistä 1 Mbps linjaa.
Kukin käyttäjä joko lähettää 100 kbps
tai on kokonaan lähettämättä.

Piirikytkentä

Jokaiselle on varattava 100 kbps linjakapasiteettia,
joten 1Mbps riittää 10 käyttäjälle!

Entä jos käyttäjiä onkin 35?

Tehokkuudesta (jatkuu)

t_n (aktiivisia >10) =

$$1 - \sum_{k=0}^{10} \binom{35}{k} (0.1)^k (0.9)^{35-k}$$

n Pakettikytkentä

Käyttäjiä on 35 ja kukin lähettää 10 % ajasta ja on joutilaana 90% ajasta.

Todennäköisyys, että samanaikaisesti lähettämässä >10 , on **pienempi kuin 0.0004!**

T_n (aktiivisia lähettäjiä on yhtä aikaa ≤ 10) on 0.9996.

Nyt 1 Mbps linjakapasiteetti riittää hyvin 35:lle käyttäjälle.
Erittäin harvoin joku joutuu odottamaan!

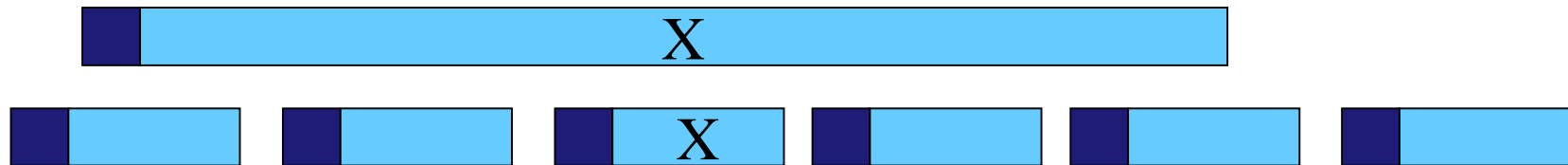
n Purskeinen käyttö on tyypillistä Internetissä

hae www-sivu, lue,..

Pakettikytkentä: Sanoma vs. paketit

n Miksi ei lähetetä koko sanomaa kerralla?

n Siirtovirhe

Sanoma: koko virheellinen sanoma lähetettävä uudestaan

Paketti: Vain yksi virheellinen paketti lähetettävä uudestaan

n Yleisrasite (otsake, jossa mm. lähettäjän ja vastaanottajan osoitteet)

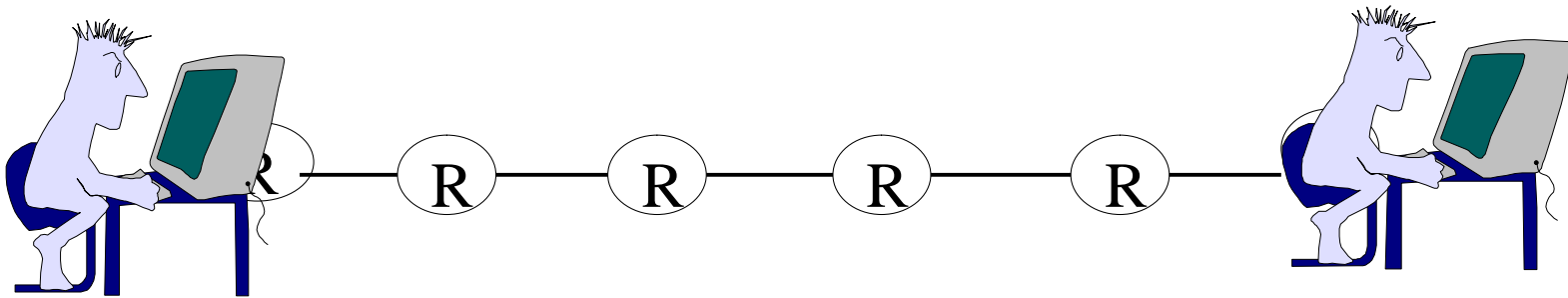
Sanoma: yksi otsake riittää

Paketti: jokaisessa paketissa oma otsake

Sanoma vs. paketit (jatkuu)

n Esim. Sanoman koko 400 Kb, linkin nopeus 1 mbps

n Kun koko sanoma lähetetään 5 linkin yli, niin aikaa kuluu

$$5 * 400 \text{ Kb} / 1 \text{ Mbps} = 5 * 0.4 \text{ Mbps} / 1 \text{ Mbps} = 2 \text{ s} = 2000 \text{ ms}$$

n Kun sanoma pilkotaan 4 Kb:n paketeiksi, niin aikaa 100 paketin välittämiseen kuluu

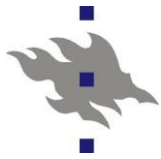
416 ms!!

Miksi noin?

- n **Paketteja voi lähettää samanaikaisesti eri linkeillä**
etappivälitys (store-and-forward)
- n **Koko sanoma (100 pakettia) siirretty 1. linkin yli**
 $400 \text{ Kb} / 1 \text{ Mbps} = 400 \text{ ms}$
- n **Kun viimeinen paketti on siirretty 1. linkin yli, lähes kaikki edeltävät paketit ovat jo perillä.**
Nyt vielä viimeinen paketti on siirrettävä 4 linkin yli
 $4 * 4 \text{ Kb} / 1 \text{ Mbps} = 16 \text{ ms}$
- n **$400 \text{ ms} + 16 \text{ ms} = 416 \text{ ms}$**

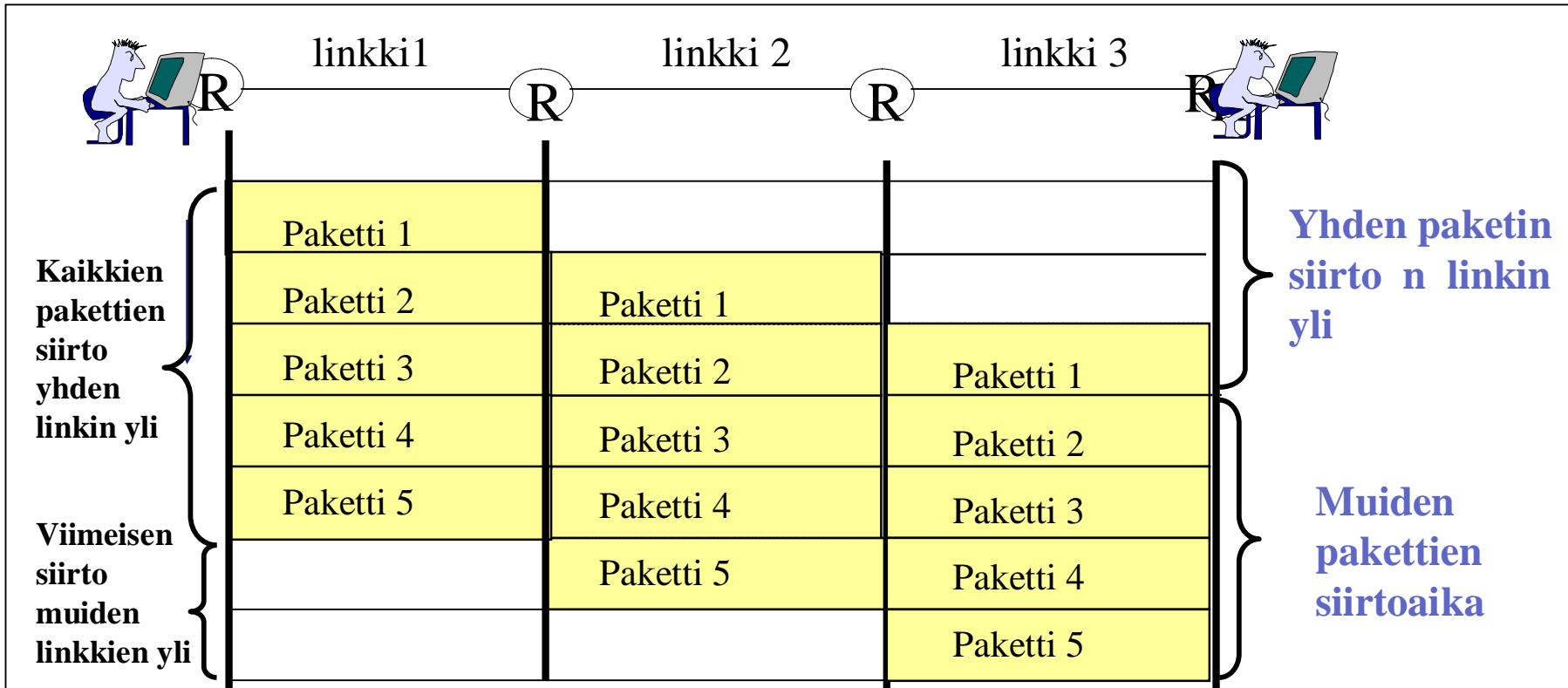

Pakettivälitys siirto-aika

Olkoon siirtoaika a:

a) $ka + (n-1)a = (k+n-1)a$

b) $na + (k-1)a = (n+k-1)a$

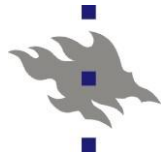

Sanoman siirtoaika, kun sanomassa on k pakettia ja linkkejä on n kappaletta

a) $k:n$ paketin siirto 1. linkin yli + viimeisen paketin siirto $n-1$ linkin yli.

b) 1. paketin siirto $n:n$ linkin yli + muiden $k-1$ paketin siirto yhden linkin li

Animaatio: http://wps.aw.com/aw_kurose_network_4/63/16303/4173750.cw/index.html

Pääsy Internetiin, fyysinen siirtomedia

Pääsy Internetiin

n Modeemi

56 kbps

n DSL

n ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Link): 8/1 Mbps,
ADSL2+: 24/1.4 Mbps (teoreettinen)

n SHDSL (Symmetric High-Bitrate Digital Subscriber Link): 44/44 Mbp

n Kaapelimodeemi

n TV, yleislähetys, down ~ 30 Mbps, up ~ 2 Mbps, 100-110 Mbps

n Lähiverkko (Local Area Network)

n Ethernet: 10 Mbps / 100 Mbps / 1 Gbps / 10 Gbps

n Langaton yhteys

n @450: 1 Mbps

n WLAN (WiFi, WiMax): 11 Mbps, 54 Mbps

n WAP/GPRS, 3G/UMTS: 384 kbps- ~2 Mbps

Siirtomedia

- n Tehtävä siirtää bittivirtaa laitteelta toiselle**
peräkkäissiirtoa (serial)
- n Kaapeloitu (guided media)**
kuparijohto, optinen kuitu, koaksiaalikaapeli
- n Langaton (wireless, unguided media)**
radioaallot, satelliitti, matkapuhelin
- n Tietovälineet?**
magneettinen levy/nauha, flash-muisti, optinen levy
suuria tietomääriä kohtalaisella nopeudella ...
ei “always-on”

▪ Eri siirtomediaita

n Kierretty parijohto (twisted pair)

n Koaksiaalikaapeli

n Valokaapeli (fiber optics)

n Sähkömagneettinen aaltoliike

n Radioaallot

n Mikroaallot

- Satelliitit

n Infrapuna-aallot

Kierretty parijohto (twisted pair)

n Kaksi eristettyä kuparijohtoa kierretty yhteen

vähentää häiriöitä;
kaapelissa yleensä useita

n Yleisesti käytetty

puhelinverkko (jo yli 100 vuotta), paikallisilmukka,
rakennusten sisällä

n Hintaan nähden hyvä suorituskyky

useita kilometrejä ilman vahvistinta
useita Mbps - Gbps parin kilometrin matkalla
ADSL, nopeat lähiverkot (useita Gbps)

Koaksiaalikaapeli

n **Kaksi sisäkkäistä kuparijohdinta**

hyvä häiriösuoja

n **Suuret nopeudet**

1-2 Gbps 1-2 km –kaapelilla

pitkillä etäisyyksillä huonompi nopeus, vahvistettava

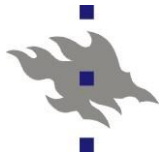
n **Kallista verrattuna parikaapeliin**

n **Käyttö**

TV-kaapelit, (vanhat lähiverkot), aliverkkojen runkoverkoissa

n **Yleislähetys** (shared medium)

kaikki kytketyt laitteet huomaavat signaalin

Valokaapeli (fiber optics)

n erittäin puhdasta kvartssia ja lasersäteitä

- n** 1 km kuitua vaimentaa valoa vähemmän kuin 3 mm ikkunalasi
- n** ei sähkömagneettisia häiriöitä

n Internetin runkoverkko, puhelinverkot

- n** jopa 100 Gbps 30 km kaapelilla

n Toiminta:

- n lähetin** (transmitter): laserdiodi/LED muuttaa sähköpulssit valoksi
- n välissä useita valokuitukimppuja** (suojattu ulkoisilta vaurioilta)
- n vastaanotto** (reciever)
  - fotodiodi muuttaa valopulssit sähköpulsseiksi
  - vasteaika ~ 1 ns $\Rightarrow \sim 1$ Gbps, WDM (Wavelength Division Multiplexing)
 $\Rightarrow \sim 40$ Gbps
- n kohina haittaa, tarvitaan riittävän voimakas valo**

Sähkömagneettinen aaltoliike

n Langaton tietoliikenne

Maanpäälliset kanavat

Satelliittikanavat

n Tieto koodattu aaltoliikkeeseen

amplitudi, taajuus, vaihe, ..

n Käytössä laaja näkymättämän valon spektri

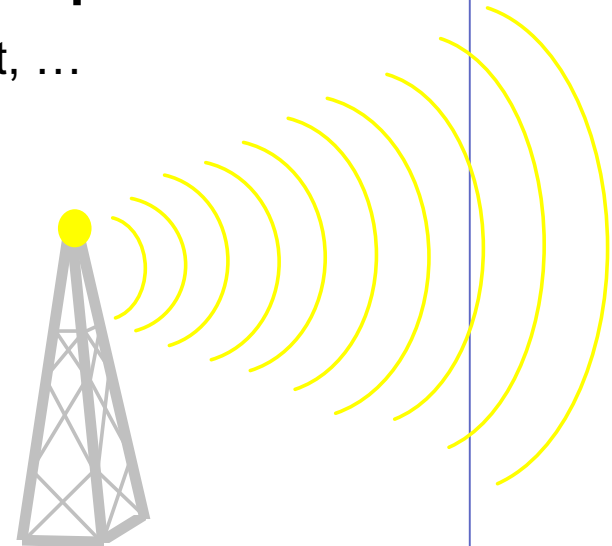
... radioaallot, mikroaallot, infrapuna-aallot, ...

n Rajoituksia

generoitavuus / moduloitavuus

kuuluvuus /näkyvyys

vaarallisuus?

Radioaallot (~30 MHz .. 1 GHz)

n Helppo generoida

n Etenevät pitkiä matkoja vahvistamatta

Tunkeutuvat myös esteiden läpi

Etenevät kaikkiin suuntiin

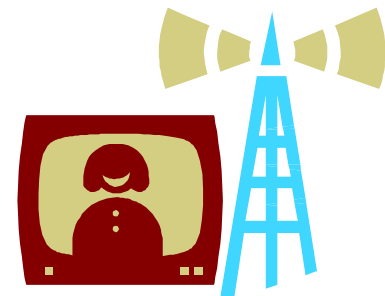
n Rajallinen resurssi

Etenevät laajalle, päällekkäisyys häiritsee

=> Niukkuutta taajuuksissa, käyttö säänneltyä

n Käyttö

Radiopuhelin, Radio (AM), TV (VHF)

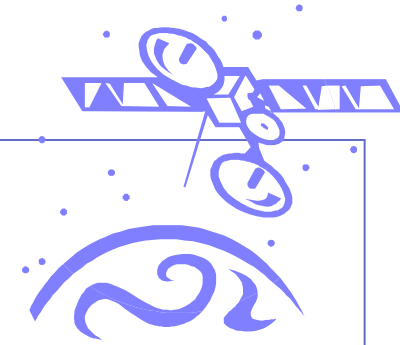
Mikroaallot (1 GHz ... 40 GHz)

- n **Etenevät suoraan**
sietävät hyvin häiriöitä
antenni /satelliitti on suunnattava
- n **tunkeutuvuus pienempi**
heijastuksia: kiinteät esteet, sääilmiöt, esim. vesisade
- n **pulaa taajuuksista => luvanvaraista**
NMT: 450 MHz, GSM: 900 MHz, 1800 MHz
- n **verkkojen perustaminen 'halpaa'**
- n **Käyttö**
TV (UHF), radio (FM), puhelimet, satelliitit
WLAN: 2,4 GHz, 5 GHz

Satelliitit

n Mikroaallot

n Maata kiertävällä radalla

LEO (Low Earth Orbit) noin 150-1500 km korkeudessa

MEO (Middle Earth Orbit) yli 1500 km korkeudessa

n Geostationääriset

GEO (Geosynchronous Earth Orbit)

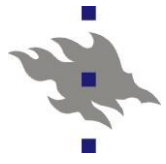
geostationäärinen = pysyy maahan nähden paikallaan

noin 36000 km korkeudessa

Etenemisviive satelliitin ja maa-asemien välillä n. 250 ms

n Maa-asema

Tiedonsiirto mahdollista, kun maa-asema on kohdalla

Infrapuna-aallot (~300 GHz ... 200 THz)

n Etenevät suoraan, suunnattava

n Huono tunkeutuvaisuus

Eivät siedä esteitä, lyhyet etäisyydet

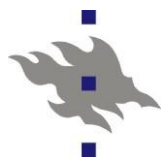
Heijastuksia

n Käyttö

Kauko-ohjaimet

Joissakin langattomissa lähiverkoissa

n Ei tiukasti säädeltyä

Signaalin vahvistaminen

Signaali (aalto tai pulssi) vaimenee ja vääristyy kulkiessaan siirtomediassa

n Vaimeneminen (attenuation)

eri taajuudet heikkenevät eri tavoin, suuret enemmän

n Viivevääristyminen (delay distortion)

Eri taajuuksien komponentit etenevät hieman eri nopeuksilla ja saapuvat vastaanottajalle hieman eri aikaan

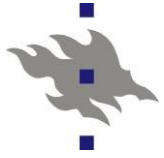
n Erilaiset häiriöt: kohina, ylikuuluminen, heijastuminen, jne

n Vahvistimet ja toistimet

eri komponentteja vahvistettava eri tavoin

n **analoginen signaali** vääristyy joka kerralla yhä enemmän ja enemmän

n **digitaalinen signaali** on palautettavissa entiselleen

Tietoliikenteen perusteet

**Viivettä
siirtotiellä**

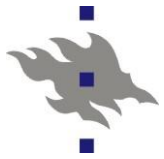

Etenemisviive (propagation delay)

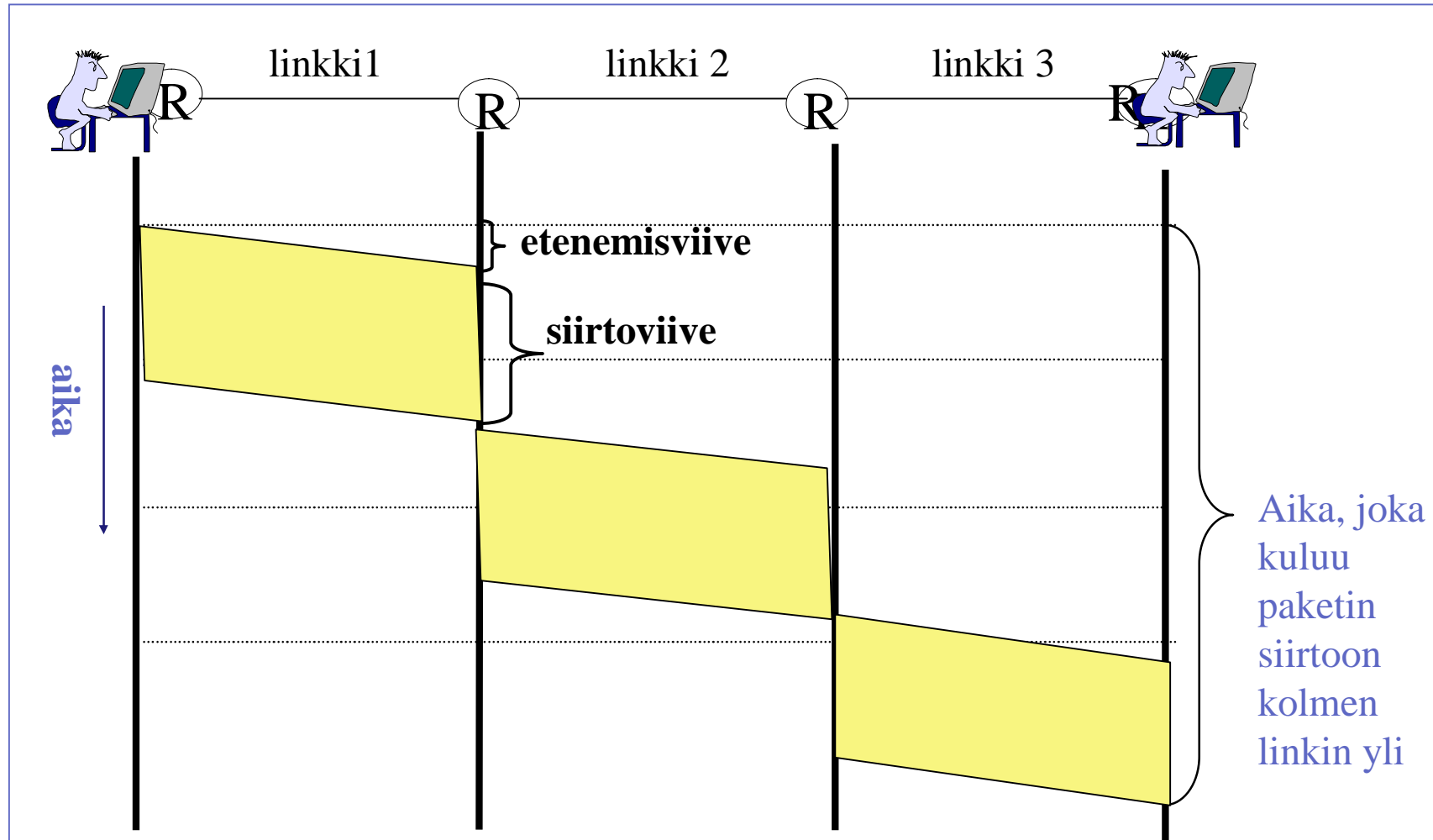
- n Bitit (signaalit) etenevät siirtomediassa**
mediasta riippuen noin $2/3$ valonnopeudesta
- n Riippuu etäisyydestä ja hieman siirtomediasta**
merkitystä etenkin satelliittilinkeillä,
myös pitkissä mannerten välisissä yhteyksissä
- n Valonnopeus on kattonopeus kaikelle liikenteelle**
 ~ 300.000 km/s

Etenemisviivettä ei yleensä tarvitse huomioida tällä kurssilla, ellei sitä ole erikseen mainittu tai kysytty.

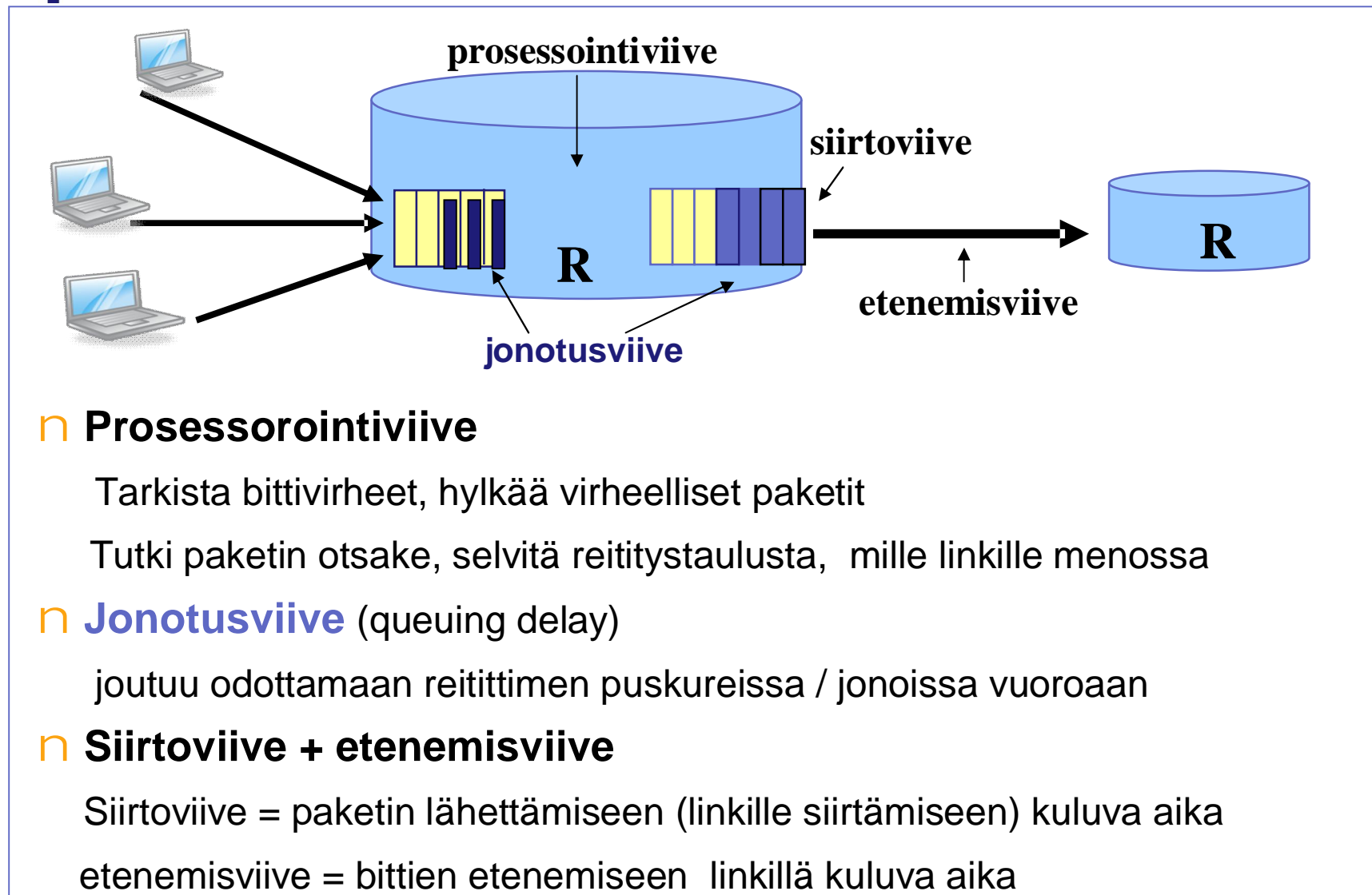
Etenemisviive

Animaatio: http://wps.aw.com/aw_kurose_network_4/63/16303/4173750.cw/index.html

Viive reitittimessä

n Prosessorointiviive

Tarkista bittivirheet, hylkää virheelliset paketit

Tutki paketin otsake, selvitä reititystaulusta, mille linkille menossa

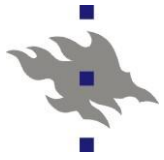
n Jonotusviive (queuing delay)

joutuu odottamaan reitittimen puskureissa / jonoissa vuoroaan

n Siirtoviive + etenemisviive

Siirtoviive = paketin lähettämiseen (linkille siirtämiseen) kuluva aika

etenemisviive = bittien etenemiseen linkillä kuluva aika

Protokolla, protokollapino

Protokollien kerrostaminen

n Protokolla = yhteyskäytäntö

Mitä sanomia, missä tilanteessa ja missä järjestyksessä lähetetään

Miten saatuihin sanomiin reagoidaan

Sanomien syntaksi ja semantiikka

n Protokollapino = protokollien kerrosrakenne

Toiminnot on jaettu kerroksiin

- n Järkevä kerrosjako

Alemman kerroksen toiminnot ovat ylemmän käytössä

- n Palvelu ja sen toteutus erotettu

Kukin protokolla toimii yhdellä kerroksella ja toteuttaa tämän kerroksen jonkin palvelun.

- n HTTP, SMTP

- n TCP, UDP

- n IP

Miksi kerrosrakenne?

n Monimutkaisuuden hallinta

Kerroksittainen **viitemalli** (reference model) helpottaa asiakokonaisuuksiin viittaamista

n Kullakin kerroksella omat selkeät tehtävänsä

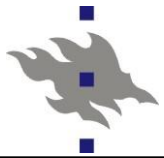
Kerroksissa toteutuu omat 'lisä'toiminnot
Voi käyttää olemassaolevia alemman kerroksen toimintoja
Kerrostien rajapinnat (interface) hyvin määriteltyjä
Kaksisuuntainen 'palveluluukku': mitä tekee, kuinka on käytettävissä

n Joustavuus

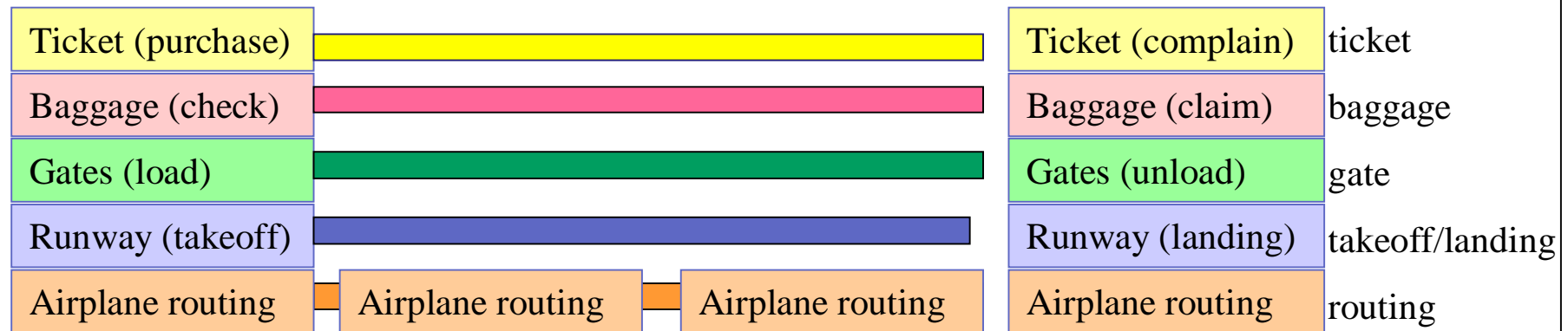
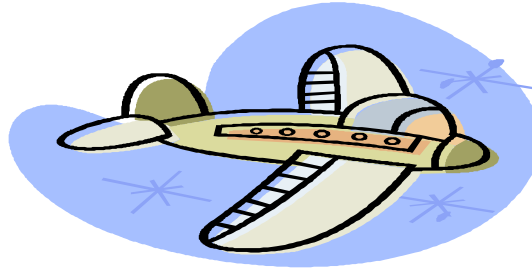
Pino koottavissa erilaisista protokollista
Kerroksen toteutusta voi muuttaa, kunhan rajapinnat ennallaan

n Jos kerroksia on paljon, se voi vaikuttaa suorituskykyyn

Sama työ toistamiseen, esim. virhetarkistus
Kutsumekanismi: kopiointia paikasta toiseen, ..

Esimerkki: Lentoyhtiö

departure airport

intermediate air-traffic control centers

arrival airport

rajapinta

protokolla

Kurose, Ross: Fig. 1.18

Internet-protokollapino

- n 1969: aluksi TCP ja IP samassa nipussa

- n 1980: uusittu TCP, UDP ja IP

- n **Lähtökohdat**

Tarve yhdistää monia hyvin erilaisia verkkoja

Vikasietoisuus

- n **De-facto-standardi**

Ensin toimiva protokollatoteutus, sitten viitemalli

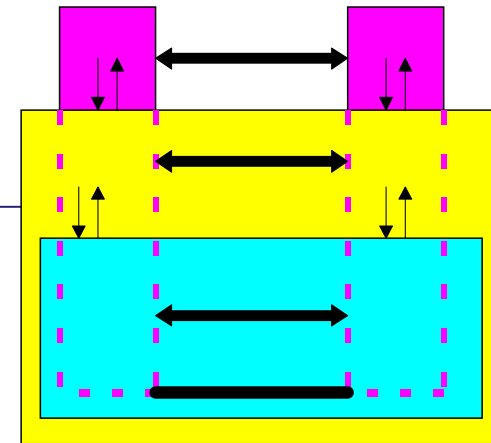
RFC-julkaisuja, standardeja

- n **Tulos**

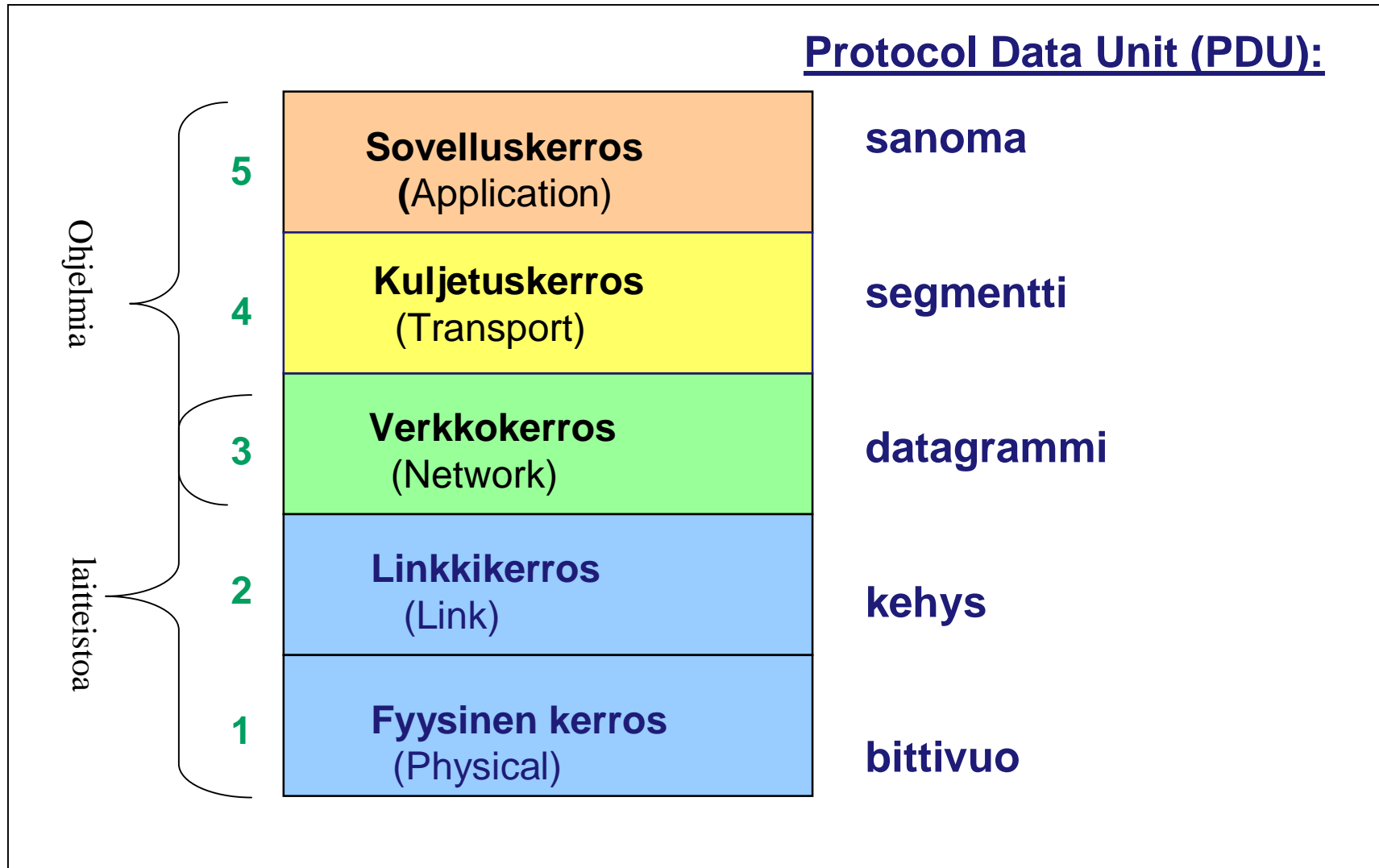
Koneilla yksikäsitteiset IP-osoitteet

Pakettikytkentäinen verkko: IP-pakettien välitystä

Yhteydellinen (TCP) ja yhteydetön (UDP) palvelu.

Internet-protokollapino (2)

Kerrosten tehtävät

n **Sovellus: verkkosovellusten omat protokollat**

HTTP, DNS, SMTP, FTP, ...

n **Kuljetus: sanomien siirto prosessilta prosessille** ("päästä-päähän")

TCP, UDP

siirtää sanomien bittivirtaa segmentin kokoisina lohkoina

n **Verkko: pakettien reititys verkossa, siirto** **lähettäjäkoneelta vastaanottajan koneelle**

IP, reititysprotokollat

muodostaa segmenteistä paketteja, tarvittaessa pilkkoo pienemmiksi

n **Linkki: siirtää paketit kehyksinä kahden koneen välillä**

Ethernet, WiFi, PPP

n **Fyysinen: generoi, siirtää ja vastaanottaa bittejä koneelta toiselle**

sovellus

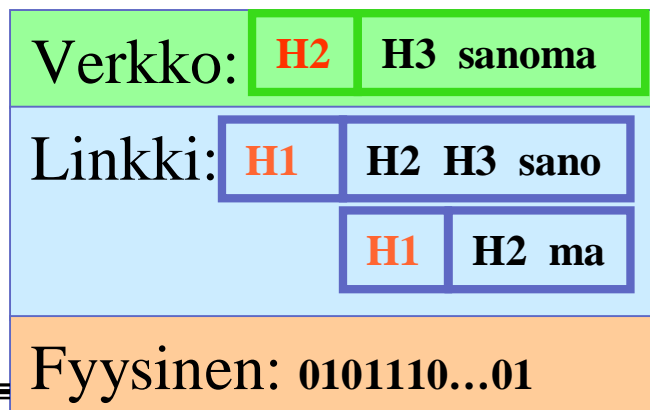
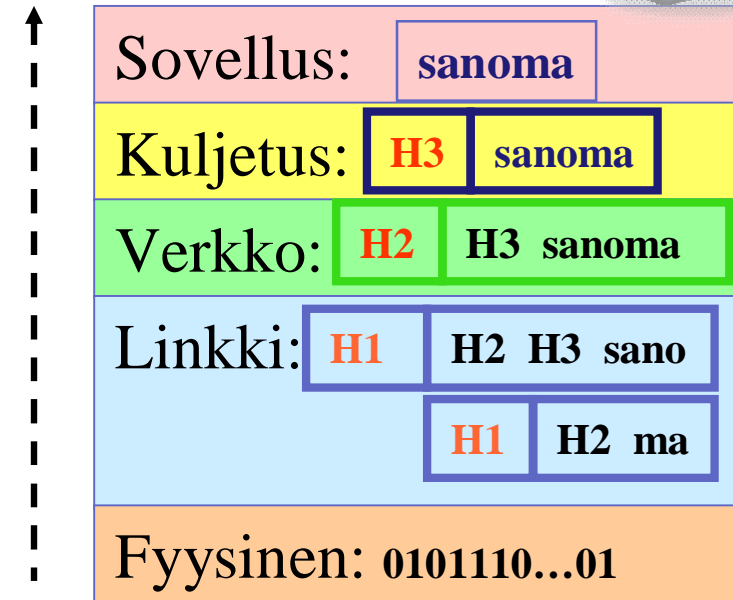
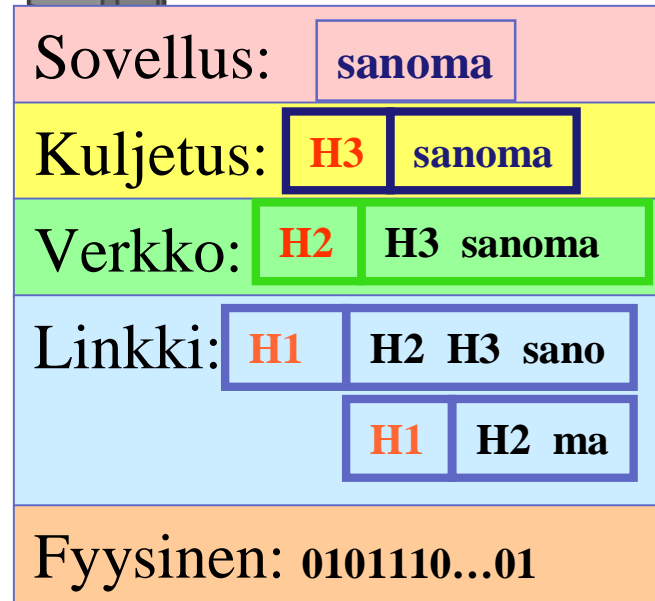
kuljetus

verkko

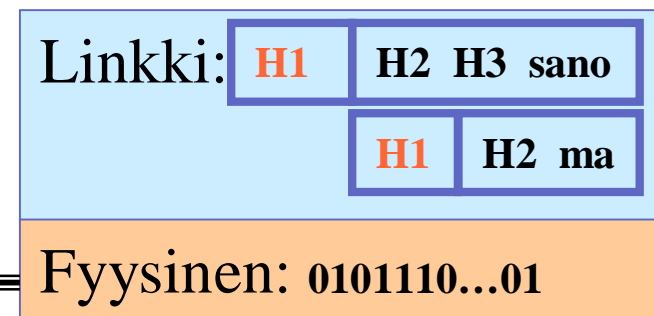
linkki

fyysinen

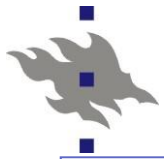
Kapselointi

Reititin

Linkkitason kytkin

ISO OSI-viitemalli

n 7-kerroksinen malli

ISO = International Standardization Organization

OSI = Open Systems Interconnection

yhdistää koneita, jotka 'avoimia' kommunikointiin toisten kanssa

n Käsitteellisesti ehjä malli,

n 1978 -> 1982 viitemalli

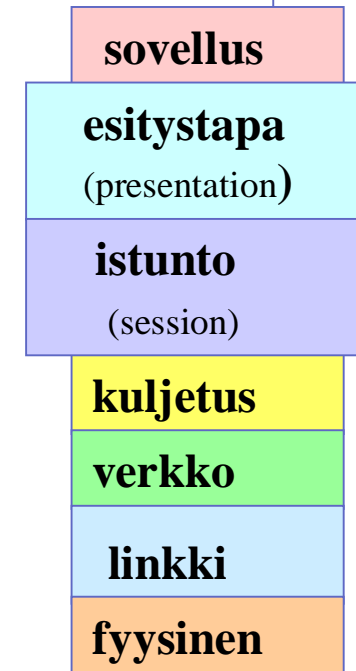
n 1983 -> toiminnallisia standardeja

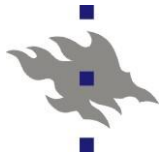
n 1995 uudistuksia

mutta ei paljoakaan käytössä

n Katoavaa kansanperintettäkö?

Vai vasta tulossa?

ISO OSI-viitemalli

n Esitystapakerros

Huolehtii tiedon esitysmuodosta

Tiedon esitystapa voi olla erilainen eri koneissa
Käytettävästä siirtosyntaksista sopiminen

Muuttaa tiedon siirtosyntaksin mukaiseksi

abstrakti tietorakenne (esim. henkilötietue) siirtomuotoon

Salaus ja tiivistys haluttaessa

n Istunterros

Jäsentää tietojen vaihtoa istunnossa

kommunikointitavasta sopiminen: kaksi- vai yksisuuntainen
lähetysvuoronsäätely

Tahdistaa kommunikointia esim. tiedostonsiirrossa

Tahdistuspisteet: jos yhteys katkeaa, voi jatkaa siitä mihin jäi

n Sama toiminnallisuus (+ paljon muuta) rakennettavissa TCP/IP-kerrosten päälle = väliohjelmistot (middleware)

Kertauskysymyksiä

- n Isäntäkone vs. reititin?
- n Protokolla vs. palvelu?
- n Vertaisverkkomalli vs. asiakas-palvelin malli?
- n Fyysinen siirtomedia?
- n Piiri- ja pakettikytkentä? Hyödyt ja haitat?
- n Viipeet ja pakettien katoamiset
- n Internet-protokollakerrokset ja niiden tehtävät?
- n Miksi kerrosrakenne?
- n Mitä protokollakerroksia eri laitteissa tarvitaan?

Ks . myös kurssikirja ss. 67-69.